

Ekosäätiön Pekka Kuusi -palkinto on myönnetty energian filosofisen ajattelun pioneerityöstä FT Antti Salmiselle ja FT Tere Vadénille

Pekka Kuusi -palkinto vuonna 2025 myönnetään FT Antti Salmiselle ja FT Tere Vadénille energian filosofisen ajattelun pioneerityöstä. Ehdotuksen heidän pal-kitsemisestaan teki säätiön hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, kirjailija ja ku-vataiteilija Rosa Liksom eli Anni Ylävaara. Hän totesi päätöksen jälkeen: “Hieno homma, pidän Salmisen ja Vadénin ajattelutyötä korkeassa arvossa, ovat olleet ja ovat edelläkävijöitä. Mä olen saanut ja saan heidän uutta avaavista kirjoituksistaan runsaasti ajatteleminen aihetta ja inspiraatiota. Hyvä!”

Antti Salmisen (s. 1983) ja **Tere Vadénin** (s. 1969) energia-ajattelun kehityk-sen tiivistävä energiatriologia koostuu kirjoista: *Energia ja kokemus* (2013), *Elo ja anergia* (2018) ja *Merkitys ja ala-aine* (2024) kustantajana niin & näin -kirjat.

Antti Salminen on filosofian tohtori yleisestä kirjallisuustieteestä ja kirjallisuus-den filosofian dosentti. Hän on päätoiminen kirjailija, Taideyliopiston osa-aikai-nen professori ja filosofisen niin & näin -aikakauslehden päätoimittaja. Tere Vadén on filosofian tohtori ja dosentti teoreettisesta filosofiasta. Hänkin on toi-minut niin & näin -aikakauslehden päätoimittajana. Hän on ollut opetus- ja tut-kimustehtävissä Tampereen yliopistossa, Aalto-yliopistossa sekä Skövden yli-opistossa Ruotsissa. Viime vuodet hän on ollut BIOS-tutkimusyksikön tutkija.

Salmisen ja Vadénin kirjoissa kehitetty naftologia – oppi fossiilisten polttoainei-den määrittämästä energiakulttuurista – pureutuu syvällisesti ja omaperäisesti filosofian keinoin viimeisen parinsadan vuoden aikana muotoutuneeseen yh-teiskuntien fossiiliseen energiasidonnaisuuteen. Salminen ja Vadén kuvaavat triologiaansa uusimman kirjansa esipuheessa näin:

”Trilogiassa kumuloituu puolentoista vuosikymmenen ajattelun kaari, joka alkoi nykyfilosofian ja kulttuuriteorian energiatajun heiveröisyyden ihmettelystä. On-gelma oli aloittaessamme kirjaimellisen polttava: fossiilisten polttoaineiden ro-violla hiiltynvä elonkehä ei ollut harvoja yksittäishuomioita lukuun ottamatta filo-sofisesti virittyneen teorian aihe. Sittemmin *energy humanities* -nimellä kutsut-tava teoriakenttä on kasvanut osaksi ihmistieteitä. Varsinaista energiafilosofiaa on silti edelleen tätä kirjoitettaessa huomattava rajallisesti. *Energia ja kokemus* keskittyi öljyn erikoisluonteeseen modernin kokemuksen ja sen hallinnan mes-taroijana. *Elo ja energia* osoitti energiakäsityksen sisäiseen sokeaan pistee-seen, kysymykseen energian sinänsä luonteesta ja tuon luonteen muotoilevuu-desta sille, mitä kutsumme ’eloksi’. Nyt käsillä oleva teos tihentää kysymykset (fossiilisesta) energiasta ja elosta vastaamalla toisin, merkityksen ja aineen ta-solta. [...] [T]apailemme ehdotusta jälkifossiiliseksi ja soveltuvin osin ei-euroop-palaiseksi energian ontologiaksi.”

Öljykriiseistä ja ilmastokriisistä on jo puhuttu pitkään. Silti maapallolla käytettävästä energiasta edelleen 80 % on peräisin fossiilisista raaka-aineista. Fossiilisen energian käytön vähentämisellä on kiire. Salmisen ja Vadénin mukaan hallitsevat fossiilisubjektit ovat kuitenkin kallellaan hybrikseen, jonka siivittämänä jollakin tapaa pelkästään teknologinen kekseliäisyys ratkaisisi ongelmat helposti. Nykytiedon valossa tämä ei ole todennäköistä, mitä osoittaa se, että maapallolla käytetään tällä hetkellä fossiilista energiaa enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja hiilidioksidipäästöt ovat ennätystasolla. Fossiilisen energiakäytön vähentämisen positiivista keikahduspistettä ei ole saavutettu. Sen sijaan on raportoitu ensimmäisestä ilmastomuutoksen negatiivisesta keikahduspisteestä eli trooppisten koralliriuttojen peruuttamattoman tuhoutumisen alkamisesta.

Pekka Kuusen (1982) ajattelussa energian ja ravinnon hankkiminen oli yksi neljästä kaikille lajeille yhteisestä perustoiminnosta, ja kestävään energiatalouteen siirtyminen ihmislajin eloonjäämiselle yksi neljästä keskeisimmästä perusvaatimuksesta. Tämä näkyy myös Ekosäätiön Uusi eloonjäämisoppi kirjassa (2024).

Kestävään energiatalouteen siirtymistä tarkastellaan kuitenkin usein lähinnä taloudellisista ja teknisistä näkökulmista käsin. Salmisen ja Vadénin teokset syventävät näkökulmaa humanistisen tutkimuksen ja ajattelun suuntaan. Salminen ja Vadén luonnehtivat omaa lähestymistapaansa sitoutuneeksi fenomenologiaksi ”siinä mielessä, että tarkastelun lähtö- ja paluukohtana on inhimillinen kokemus, sen piirteet ja ilmiöt”. Tämä johtaa pohtimaan perusteellisesti nykykulttuurin ja -käytäntöjen näkyviä ja piileviä fossiilisdoksia.

Fossiilisubjektin ohittajaksi trilogian kolmas teos ehdottaa ”elollisen yhteytensä tunnistavaa sielukkuutta”. Sen mukaan ”fossiilisubjektille tehtäväksi asettuu hybristen uskomusten ja käytäntöjen purkaminen, poisoppiminen”: ”Monesta totunnaisuudesta, varmuudesta ja yleisesti hyväksytystä luottamuksesta on annettava myöten ja paljon on kuorittava, jotta itselliselle muodonmuutokselle – kokemuksen kokemuksen muutokselle ihmisessä – on sijaa ja aikaa.”

Antti Salminen ja Tere Vadén ovat olleet keskeisiä henkilöitä niin & näin -aika-kauslehden ja -kirjojen tuottamisessa sekä BIOS-tutkimusyksikön analyysseissa. Heidän palkitsemisensa on tuen ilmaus myös näille tieteellisen keskustelun organisaatioille, joiden kanssa Ekosäätiö kehittää mielellään yhteistyötä.

Tiedekulmassa, Helsingissä 22. lokakuuta 2025

Ekosäätiö sr¹

Raimo Lovio
Hallituksen puheenjohtaja

¹ Ekosäätiön tarkoituksena on ekologisesti kestävä kehityksen edellytyksiä parantavan tieteellisen tutkimuksen ja muun toiminnan tukeminen jatkamalla ja edelleen kehittämällä Pekka Kuusen tässä suhteessa jälkeensä jättämää henkistä perintöä. Syksyllä 2024 julkaistu Uusi eloonjäämisoppi -teos (O. Kuusi ja S. Rouhinen et al. Helsinki: Into) tuo Pekka Kuusen evoluutioajattelun 2020-luvulle. Säätiön kotisivu: www.ekosaatio.fi.